

Sygn. akt II CSK 167/08

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Helena Ciepla (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Henryk Pietrzkowski

w sprawie z powództwa K. W.

przeciwko Rolniczej Korporacji Spółdzielczej w C.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 września 2008 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 15 listopada 2007 r.,

sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 15 listopada 2007 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego oddalającego powództwo o zapłatę 2.450.000 zł tytułem zwrotu wpłat dokonanych na udziały ponadobowiązkowe.

Aprobuując ustalenia faktyczne i ocenę jurystyczną Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny oparł rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i wnioskach.

Powód w dniu 22 listopada 2001 r. zawarł z firmą „K.(...)” S.A. z siedzibą w Poznaniu umowę odnowienia zobowiązania, na podstawie której miał nabyć własność przysługujących tej Spółce udziałów w Rolniczej Korporacji Spółdzielczej w C. o wartości 2.450.000 zł. Natomiast Spółka jako dłużnik miała uzyskać umorzenie części wierzytelności jaką miał powód wobec niej do wysokości 2.450.000 zł.

Spółkę Akcyjną „ K.(...)” przy umowie jako dłużnika reprezentował Prezes Zarządu M. U. i Wiceprezes Zarządu W. S. Następnie Spółka pismem z dnia 19 listopada 2001 r. złożyła rezygnację z członkostwa w Rolniczej Korporacji Spółdzielczej w C. i wniosła o zachowanie udziałów w kwocie 2.450.000 zł na poczet udziału członkowskiego powoda. Pismo to w imieniu Spółki podpisały te same osoby Prezes M. U. i Wiceprezes W.S.

W dniu zawierania umowy odnowienia (22 listopada 2001 r.), powód figurował w KRS-ie, jako prezes Spółki, został wykreślony z rejestru 11 września 2002 r. Natomiast M. U. nigdy nie był wpisany do KRS-u ani jako członek zarządu, ani jako członek rady nadzorczej.

Powód w dniu 22 listopada 2001 r. złożył deklarację członkowską i zadeklarował wniesienie 4900 udziałów po 500 zł tj., łącznie 2.450.000 zł. Pozwana uchwałą z dnia 22 listopada 2001 r. przyjęła rezygnację Spółki „K.(...)” z członkostwa i przypadające jej udziały zachowała na rzecz powoda.

Zarząd tej Spółki uchwałą z dnia 14 maja 2007 r. potwierdził w trybie art.103 § 1 k.c. ważność i skuteczność umowy odnowienia z dnia 22 listopada 2001 r.

W tym stanie faktycznym, Sąd Apelacyjny podzielił ocenę jurydyczną Sądu Okręgowego, że zawarta przez strony umowa odnowienia jest nieważna, ponieważ wymieniona Spółka Akcyjna przy zawieraniu umowy nie była, jak tego wymaga art. 379 k.s.h. reprezentowana przez radę nadzorczą lub pełnomocnika powołanego uchwałą zgromadzenia wspólników. Powód bowiem w dniu zawierania umowy był prezesem Spółki, zatem stosownie do tego przepisu w umowie między nim jako członkiem zarządu a spółką akcyjną, spółkę winna reprezentować rada nadzorcza. Art. 379 k.s.h. ma charakter bezwzględnie obowiązujący, co oznacza, że czynności dokonane z jego naruszeniem są nieważne. W konsekwencji nieważna jest umowa odnowienia z dnia 22 listopada 2001 r., jak też oświadczenie Spółki o rezygnacji z członkostwa w pozwanej Korporacji. Zdaniem Sądu Apelacyjnego przy wymienionych czynnościach nie doszło w ogóle do działania osoby prawnej, bowiem przepis art.39 k.c. dotyczący „działania fałszywego organu” nie przewiduje możliwości sanowania czynności prawnej dokonanej

przez osobę, która nie była organem. W konsekwencji, odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, uznał, że nie doszło do skutecznej rezygnacji wymienionej Spółki z członkostwa w pozwanej Korporacji i do przejścia jej udziałów na rzecz powoda.

Zgłoszone przez powoda dowody w postępowaniu apelacyjnym między innymi z uchwały Rady Nadzorczej „K.(...)” o odwołaniu powoda z funkcji prezesa zarządu z dniem 9 września 2001 r. i powołaniu na prezesa zarządu M. U. z dniem 10 września 2001 r. uznał za spóźnione.

Powód w skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach wymienionych w art. 398³ § 1 k.p.c. zarzucił naruszenie:

- art. 506 w związku z art. 60 k.c., art. 921¹ – 921⁵ k.c. i art. 21 prawa spółdzielczego przez ich niezastosowanie.

Z przepisów procesowych zarzucił naruszenie art. 381 k.p.c. przez jego zastosowanie” w sposób redukujący wymiar sprawiedliwości do procesu formułkowego”.

W konkluzji wniósł o zmianę wyroków Sądów obu instancji przez uwzględnienie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzutowi naruszenia art. 381 k.p.c. nie można odmówić słuszności. Celem tego przepisu i wprowadzenia w art. 207 § 3 k.p.c. reguł prekluzyjnych, określających ramy czasowe uprawnień stron w zakresie powoływania dowodów, jest dążenie do realizacji zasady koncentracji materiału procesowego. Z tego punktu widzenia nie ma jednak podstaw do pomijania przez sądy zasady procesu sprawiedliwego, opartego na wszechstronnym badaniu okoliczności sprawy. Skoro bowiem art. 381 stanowi, że sąd apelacyjny może pominąć nowe fakty i dowody, to tym samym przyjmuje jako zasadę, że nowe fakty i dowody są dopuszczalne, a jedynie wyjątkowo wykluczone. Mogą być pominięte przez sąd II instancji przede wszystkim wtedy, gdy strona ponosi winę za ich nieprzytoczenie wcześniej. Prawidłowe osądzenie sprawy wymaga, by sąd nie pominął istotnych faktów i dowodów, których uwzględnienie miałoby znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Z obowiązywania norm o prekluzji dowodowej nie można bowiem wyprowadzać wniosku o ograniczeniu dopuszczenia w postępowaniu apelacyjnym przez sąd z urzędu istotnego dowodu nawet sprekludowanego, jak i niepowołanego przez strony. Takiemu stanowisku dał wyraz Sąd Najwyższy między innymi w orzeczeniu z dnia 22 lutego 2006 r., III CK 241/05 (OSNC 2006, nr 10, poz.174 i w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 19 maja 2000 r., III CZP 4/00, OSNC 2000,

nr 11, poz.195). Tymczasem Sąd Apelacyjny pominął powołane w postępowaniu apelacyjnym dowody dotyczące istotnej okoliczności, potwierdzające bowiem, że w dacie zawarcia umowy odnowienia prezesem Spółki „K.(...)” był M. U., zaś powód nie był już członkiem zarządu. Ponieważ przepisy kodeksu spółek handlowych nie uzależniają skuteczności powołania członka zarządu od jego wpisu do rejestru, zatem pominięte dowody rzutują tak na ważność umowy odnowienia z dnia 22 listopada 2001 r. jak i na ważność oświadczenia woli Spółki „K.(...)” z dnia 19 listopada 2001 r. o rezygnacji z członkostwa w pozwanej Spółdzielni i o zarachowaniu kwoty 2.450.000 zł z tytułu wycofania udziałów na poczet udziału powoda.

Niezasadne pominięcie przez Sąd Apelacyjny powołanych dowodów doprowadziło w konsekwencji Sąd Apelacyjny do wniosku, że powołane w skardze kasacyjnej jako naruszone przepisy prawa materialnego nie mają w sprawie zastosowania. Jednakże jeśli w wyniku przeprowadzenia pominiętych dowodów Sąd dojdzie do wniosku, że reprezentacja Spółki „K.(...)” tak przy zawieraniu umowy w dniu 22 listopada 2001 r., jak i przy składaniu oświadczenia o rezygnacji z członkostwa w pozwanej Korporacji była prawidłowa, a więc może się okazać, że czynności te zostały ważnie dokonane, to powołane przepisy prawa materialnego będą miały wówczas zastosowanie, a to mogłoby przesądzać o zasadności powództwa.

Z tych przyczyn zaskarżony wyrok podlega uchyleniu, a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).